

[...]

Nem tisztellem azokat az írókat, akik nem akarnak tudni Vietnamból, mert előző nap a hazai autóbuszon a tyúkszemükre léptek; és nem tisztellem

azokat az írókat sem, akik rossz újságversecskéket írnak Vietnamból, de nem hajlandók meghallani beteg szomszédjuk sóháját is. Ha nem szeretem a hazá-

mat — nem szerethetem az emberiséget. Ha nem szeretem az emberiséget — nem szerethetem a hazámat sem.” Mai kommunista költő ars poeticája ez.

Eörsi István: Költészet és ideológia

(Új Írás, 1971. 11. sz.)

Hogyan függ össze politika és irodalom? Miként egyeztethető össze az „általános emberi” és a történelem ütőerét tapintó „aktuális” líra? Nem átkérdessek ezek. Elméleti megválaszolásokkal a marxista esztétika és irodalomtudomány nem is maradt adós, de a konkrét példákra sűrítő, a mához is szóló elemzéseknek még szűkiben vagyunk. A mai költészet problémáinak megértésében, és egy sor hamis elképzelés, misztifikáció (például a „közéleti” és a „filozófiai” költészetnek az

utóbbi elvi elsőbbségét valló torz szembeállítása) gondolati leküzdésében még sok a tennivaló.

A költészet minden irodalmi műfajnál alkalmasabb a társadalmi folyamatok közvetlen tükrözésére. A politikai költészet pedig „...művészi lehetőségeit tekintve, egyenértékű minden más költői törekvéssel — írja Eörsi —; önmagában még nem rontja le, hogy »direkt«, hogy »tematikus«, hogy szemmel láthatóan a napi eseményekben gyökerezik. De neki is ragaszkodnia kell a művészet területi integ-

ritásához. Ez nem l'art pour l'art-os követelmény... A politikai költészetnek is az ember teljes indulati és értelmi gazdagságát kell mozgósítania, minden megénekelte pillanatot a korszak igazságának szintjére kell emelnie...”

Eörsi István cikke Heinrich Heine, Petőfi Sándor, Victor Hugo és Charles Baudelaire példáján mutatja be a múlt századi európai lírának a társadalmi-ideológiai-politikai folyamatokat művésziileg „tudatosító” fejlődését.

Csőregh Éva: Az eltűnő barátságok nyomában

(Világosság, 1971. 11. sz.)

Az emberi kapcsolatok mind szerzteágazóbbak — marad-e hely a barátságoknak? Az élettémpó körünkben egyre gyorsul — jut-e idő a barátságra? Csőregh Éva írása a barátság „válságtüneteit” vizsgálja — tárgyilagosan, de korántsem szenvedély nélkül.

Nagy a kísértés: nosztalgiaiával idézni a hosszantartó, meghitt beszélgetéseket,

a társért mindent vállaló emberi azonosulást, az „eltűnő” baráti érzelmeket. De a szerző kérdése józan és hideg: a megváltozott életkörülmények, az állandósult időhiány, a nagyvárosi rohanás közepette igényli-e az ember a barátságot? Egyáltalán szükséges-e az embernek a barátság?

„...a kommunikáció mindig két ember között

jön létre, akik egymáshoz kötődnek, de mégis külön maradnak” — mondja Jaspers. Az ember tehát magányos, egyedül van, a kapcsolat másokkal szükséges ugyan, de csak külsődleges lehet. Az egzisztencialista pesszimizmusra a cikk József Attila soraival válaszol: „...hiába fűrészted önmagadban, csak másban moshatod meg arcodat.” Barátság nélkül az ember

[...]